

Børnearbejde før og nu. **Børnearbejde - Vorupør**

Sted: Vorupør

Fag: Historie, samfundsfag

Klassetrin: Melletrinnet, overbygningen

Årstid: Sommer

Kort om forløbet:

Børnene arbejder med at få kendskab til børnearbejde på landet i forbindelse med industrialiseringen. De diskuterer levevilkår og børnearbejde i slutningen af 1800-tallet og i dag, og prøver på egen krop hvordan det var at være barn i kystbyerne.

I besøger museet og får lejlighed til at arbejde med fiskeriet.

I fiskerlejerne på kysten af Thy var hele familien involveret i arbejdet med fiskeri, fårehold og bærindsamling osv. De aktiviteter var det økonomiske grundlag i fiskerlejerne. Børnene havde bestemte funktioner, de varetog. Arbejdet var som regel fordelt på henholdsvis piger og drenge efter samme mønster som de voksne.

I byerne arbejdede børnene i industrien, og der blev lavet regler for hvor meget de måtte arbejde – ikke for at beskytte børnene, men for at de ikke skulle tage arbejdet fra de voksne.

Formål:

At eleverne får viden om børns vilkår i slutningen af 1800 tallet på landet, og sammenligner datidens børnearbejde med deres egne vilkår

Forberedelse:

Læreren kan læse

Pedersen, Jørgen 1971: Minder fra det gamle Stenbjerg. Historisk Årbog for Thy og Mors 1971, side 3 om fåreholdets betydning først i 1900-tallet.

<http://www.thistedmuseum.dk/Historisk%20Årbog/Årgang%201971/Pedersen,%20Jørgen%20%20Minder%20fra%20det%20gamle%20Stenbjerg.pdf>

Buus, Mie 2005: Udnyttelsen af klithederne i Thy. Om børnenes bidrag til familiens økonomi side 34 samt side 38-54 der bredt handler om fåreholdet i fiskerlejerne.

Museet for Thy og Vester Hanherred

<http://www.thistedmuseum.dk/Museet/Rapport/Klithederne%20i%20Thy.Afsluttende%20samlet%20rapport.pdf>

Højrup, Thomas: Thorupstrand Kystfiskerlaug og Han Herred Havbåde i Sjak'len 2007. Side 95-99 handler om børns deltagelse i kystfiskeriet i dag bl.a. at rense fisk efter skoletid.

Om børnearbejde, sammenlignende nutid og fortid omkring industrialiseringen:

<http://www.leksikon.org/art.php?n=5055>

Ring til Vorupør Museum i god tid inden besøget og aftal adgang til museet og til kystbåden Thabor samt at der er rekvisitter ved Thabor. Aftal eventuel en introduktion til museet og emnet børnearbejde ved fiskeriet.

Print arbejdsarkene ud

Børnene var med til fåreklipping. Billede fra 1950'erne. Foto Museet for Thy og Vester Hanherred.

Eleverne kan arbejde med:

”Find – ind i historien” 3, klasse, Claus Buttenschøn og Olaf Ries, Alinea 2007 pp 81-83 (”En arbejder familie for 125 år siden”)

”Samfundsstudier”, grundbog 8. Og 9. Klasse, Gyldendal, Ebbe foged et al, kap 2 ”Hvad skal vi med familien?”

Hvad skal du bruge:

Pose eller lille spand til bær, gerne en til hver,

Et par små batteridrevne køkkenvægte der kan veje ned til 1 gr.

Bismervægt, rygkurv og fiskerkasser findes ved Tabor.

Hvor lang tid tager undervisningsforløbet?

Hjemme – 2-4 lektioner

I Vorupør ca. 4,5 time:

- Plukke bær en halv time.
- Gåtur til museet en halv time.
- Besøg på museet i Vorupør i time.
- Gåtur fra museet til stranden ca. 15 min.
- Aktivitet på Tabor 1 time.

Sådan gør du:

Hjemme: Hjemme arbejder I med, hvad børnearbejde er før og nu, og hvad lovgivningen siger om børnearbejde (se bilag 1 og 3 med arbejdsark).

I starter med at plukke bær på heden ved Vorupør i en halv time.

Efter en halv time vejes bærrerne. Hvor mange bær kan man plukke på en halv time? Hvis man skulle omsætte bærplukningen i penge – hvor mange penge kunne man så tjene på en halv time?

Sammenlign med den indtjening som familien havde i 1919. (bilag 2)

På lyngheden ved Vorupør er der både ”blåbær” (mosebøllebær) og ”sortbær” (revlinge bær). Før i tiden blev disse bær plukket af børn, som på den måde bidrog til hjemmets økonomi. Til eksempel plukkede en familie 263,05 kg. Blåbær i 1919. Det fik de 201,79 kr. for.

Så går I ned til Vorupør Museum (Vesterhavsgade 21)

Museet for Thy og Vester Hanherred

Et besøg på Museet i Vorupør kan belyse børnenes deltagelse i arbejdet med fiskeriet, bl.a. at sætte agn på kroge og transportere fisk. Arbejdet i fiskeriet var meget specialiseret og opdelt på køn. Dette afspejles også i det arbejde, børnene deltog i.

Derefter går I ned til kystbåden Thabor som ligger på stranden. I starter med at finde ud af om det er havvej (vej der passer til fiskeri på havet) Thabor er netop landet med fisk, som skal bæres på land i fiskekasser. Nogle bærer de fyldte fiskerkasser på land. Andre er turister som ønsker at købe frisk fisk. Den ønskede fisk vejes af med bismervægt. Prøv at fylde fisk (sten fra stranden) i en rygkurv og skiftes til at bære den et stykke på stranden, for at få en fornemmelse af de byrder, der før var forbundet med fiskeriet.

Før i tiden var transport noget der foregik pr. gåben. Derfor giver vandring i forbindelse med bærplukning og til stranden en ide om datidens måde at bevæge sig på.

Det er en god ide at medbringe vand.

Baggrund:

Om stedet: http://www.northseatrail.org/show_single_article.php?article_id=2639&lang=uk

Vorupør Museum: <http://www.vorupoermuseum.dk/>

Fælles mål2 (uddrag):

Historie:

- Udviklings og sammenhængsforståelse: give eksempler på, at en periodes fremherskende værdier og holdninger kan forklare afgørende begivenheder og samfundsforandringer (eter 9. Klasse – industrialiseringen, fagforeninger)
- Kronologisk overblik: kunne sammenligne egne livsbetingelser med foregående slægtleds og diskutere, hvilke forhold der er ens, hvilke der er forskellige og baggrunden herfor (efter 9. Klasse trin)
- Fortolkning og formidling: fortælle om sammenhænge mellem materielle kår og hverdagsliv (efter 4. Klasse trin)

Samfundsfag (slutmål):

Økonomi. Produktion, arbejde og forbrug

- redegøre for hovedtræk i udviklingen i dansk erhvervs- og produktionsstruktur, herunder centrale aktører på arbejdsmarkedet og deres interesser

Sociale og kulturelle forhold. Socialisering, kultur og identitet

Museet for Thy og Vester Hanherred

- give eksempler på, hvordan sociale normer, holdninger og adfærdsformer karakteriserer forskellige sociale grupper og giver anledning til konflikter imellem dem
- forklare, hvordan institutioner for uddannelse og kultur bidrager til socialisering og medborgerskab

Forslag til videre arbejde:

Man kan medbringe et kogeapparat (trangia) og koge lidt syltetøj på stedet – lige dele sukker og bær. Serveres enkelt med en kiks eller et stykke franskbrød.

Turen kan evt. suppleres/udvides med et besøg på Nordsøakvariet i Vorupør. Her kan man se de fisk der lever i havet ud for kysten.

Man kan perspektivere til børnearbejde i u-lande og foretage en sammenligning med børnearbejde ”i gamle dage” her i Danmark.

Evt kontaktinformation:

Vorupør Museum har åben:

1.4 – 30.6.: tirsdag – søndag kl. 12-16

1.7 – 14. 8.: alle dage 10-16

15.8 – 31. 10.: tirsdag – søndag kl 12-16

Vorupør Museum tlf.: 97938850

Forfatter: Mie Buus, pjoern@post2.tele.dk

Museet for Thy og Vester Hanherred

Børn deltog i bærplukning på klitheden. Foto Museet for Thy og Vester Hanherred.

Bilag 1: Opgave om børnearbejde

Børnearbejde var meget udbredt i Danmark tidligere. I dag reguleres børnearbejdet af love og regler. I andre lande forekommer børnearbejde stadig meget.

Læs loven om børnearbejde fra 1873.

- Hvor gammel skulle man være for at arbejde i industrien (§2)?
- Hvor mange timer måtte man arbejde, hvis man har din alder?

Læs loven om børnearbejde fra 2005

- Ved du hvor gammel man skal være i dag for at få arbejde (§33)?
- Hvor mange timer må du arbejde?

Diskuter sammen to og to:

- I slutningen af 1800 tallet fik forældrene pengene for børnenes arbejde.
- Var det rimeligt?
- Ville det være rimeligt at dine forældre fik de penge du tjener? Hvorfor / hvorfor ikke?

Lov om børnearbejde fra 1873

Den originale lov kan bl.a. findes på ABA - 39. småtryk, Biblioteket

Lov om børn og unge menneskers arbejde i fabrikker og fabriksmæssig drevne værksteder samt det offentlige tilsyn med disse, 1873

§ 1: Det offentlige fører tilsyn med de ovennævnte steder, der har medarbejdere under 18 år, hvadenten de udfører arbejde på fabrikken eller i forbindelse med den. Ved tvivlstilfælde om tilsyn, er det indenrigsministeren der har afgørelsen.

§ 2: Børn under 10 år må ikke arbejde de ovennævnte steder. Børn mellem 10 og 14 år må højst arbejde 6 1/2 time om dagen, heri inkluderet en halv times pause. Arbejdstiden skal lægges mellem seks, morgen, og otte, aften. Børn der har arbejdet før kl. 11 om morgenen, må ikke arbejde efter kl. 13 samme dag.

§ 3: Unge, af begge køn, må ikke arbejde de ovennævnte steder mere end tolv timer dagligt, og kun mellem kl. 5 og kl. 19. Mellem kl. 8 og 18 skal der være indlagt to timers pause, hvoraf halvanden time skal ligge inden kl. 15.

§ 4: Under måltiderne må børn og unge ikke opholde sig i lokaler hvor der samtidig arbejdes. Sundhedsmyndighederne kan pålægge fabrikken at stille et særskilt spiselokale til rådighed, hvis luften i

Museet for Thy og Vester Hanherred

arbejdslokalet er fyldt med støv eller andre sundhedsskadelige stoffer.

§ 5: Børn må ikke arbejde, de ovennævnte steder, på folkekirkens søn- og helligdage.

§ 6: Så vidt muligt skal alle børn og unge af kvindekønnet holdes adskilt fra mændene, både under arbejdet og måltiderne .

Kapitel 6 - Arbejdstid m.v. for unge, som er 13-15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten

Arbejdstid

§ 33. Den daglige arbejdstid må for unge, som er 13-15 år, eller som er omfattet af undervisningspligten, ikke overstige 2 timer på skoledage og 7 timer på andre dage end skoledage. Når den daglige arbejdstid er på 7 timer, skal den ligge samlet.

Stk. 2. Den samlede ugentlige arbejdstid må ikke overstige 12 timer i uger med skoledage og 35 timer i andre uger end skoleuger.

Kilder:

<http://www.pladstilosalle.dk/baggrund/dokumentation/doku4.html>

http://www.at.dk/REGLER/Bekendtgørelser/U/Unges-arbejde-239.aspx?sc_lang=da

Bilag 2: Bærplukning

Pluk bær i spanden i ½ time.

Tag tid.

A: Vægt af spand:

B: Vægt af spand med bær:

$B - A =$ vægt af bær =

Hvor mange penge ville du have tjent nu?

Til eksempel plukkede en familie 263,05 kg. Blåbær i 1919. Det fik de 201,79 kr. for.

$263,05 \text{ kg} / 201,79 \text{ kr} = 1,3 \text{ kr/kg}$

Diskuter sammen to og to:

I slutningen af 1800 tallet fik forældrene pengene for børnenes arbejde.

Var det rimeligt?

Ville det være rimeligt at dine forældre fik de penge du tjener? Hvorfor / hvorfor ikke?

Bilag 3: Hvad er børnearbejde?

Skriv ned hvad du laver derhjemme:

Skriv ned hvad du laver du får løn for:

Er det arbejde at hjælpe til derhjemme, eller er det arbejde når man får løn for det af fremmede?

Er det f.eks. en forudsætning at arbejdet er lønnet for at kunne defineres som børnearbejde?

http://www.haabet.dk/users/erik_sigsgaard/01.html (lærertekst)

